

Közép-európai közvélemény:

A munkaerő szabad áramlásának
lakossági megítélése a közép-kelet-
európai államokban

A Central European Opinion Research Group
(CEORG) havi rendszeres közvéleménykutatása

2001 . május

CEORG – Central European Opinion Research Group

A Közép-Európai Közvéleménykutató Társulás (Central European Opinion Research Group, CEORG) három közép-kelet-európai ország, Csehország, Magyarország és Lengyelország egy-egy, társadalom- és közvéleménykutatással foglalkozó intézetének közös vállalkozása. A közös intézmény 1999. január 1. óta működik. Alapítói:

CVVM – Centrum pro výzkum veřejného mínění (Csehország)

TÁRKI – Társadalomkutatási Intézet Rt. (Magyarország)

CBOS – Centrum Badania Opinii Społecznej (Lengyelország)

Az együttműködés keretén belül minden hónapban egy, a három országban azonosan megfogalmazott, négy-öt kérdésből álló blokk kerül az Omnibusz kérdőívekre. A kérdések minden hónapban egyetlen témára vonatkoznak. A témák között találunk olyanokat, melyek periodikusan, féléves vagy éves gyakorisággal megkérdezésre kerülnek. Így félévente mindhárom országban, a felnőttkorú lakosságot reprezentáló minta tagjait arra kérjük, értékeljék saját anyagi helyzetüket és az ország gazdasági állapotát, illetve megkérdezzük őket várakozásaikról is ezen a két területen. Ezzel egyidőben azt is tudakoljuk, miként vélekednek saját országuk kormányának és az ellenzéknek a legutóbbi parlamenti választások óta eltelt időszakban kifejtett tevékenységéről, valamint a demokrácia állapotáról. Éves gyakorisággal érdeklődünk a három ország lakosainak a NATO-tagsággal és az európai uniós csatlakozással kapcsolatos véleményéről. A nem állandó kérdések között a legkülönbözőbb, a társadalomkutatás szempontjából releváns témakörök szerepelnek. Az ily módon rendelkezésre álló adatok alapján gyorsjelentések és publikációk készülnek.

Az adatfelvételtől

Az adatfelvétel mindhárom országban személyes megkérdezés révén, az egyes országok felnőttkorú lakosságát nem, életkor, iskolai végzettség és lakóhely szerint reprezentáló mintán készül. A mintanagyság Csehországban 1000-, Magyarországon 1500-, Lengyelországban 1100 fős. Az adatok elemzéséből minden hónapban gyorsjelentés készül.

2001. májusában három csatlakozásra váró országban: Magyarországon, Csehországban és Lengyelországban azt próbáltuk meg föltérképezni, hogy a felsorolt országok lakosságának mekkora a munkavállalási hajlandósága az Európai Unió irányába, mely országokban vállalnának munkát az arra vállalkozók és mennyi ideig. Kíváncsiak voltunk az érintett országok közvéleményének reagálására a munkaerő szabad mozgása terén az EU által felvetett korlátozásokkal kapcsolatosan. Csehországban 1014, Lengyelországban pedig 1032 embernek tették fel ugyanazokat a kérdéseket és ugyanazokkal a módszerekkel, mint Magyarországon.

A magyarok, a csehek és a lengyelek Európai Unión belüli munkavállalási hajlandósága nem változott lényegesen a tavaly szeptember óta eltelt időszakban. Kisebbségi eltérések azonban megfigyelhetők az egyes országok lakosainak szándékában. Legnagyobb arányban a lengyelek, legkisebb arányban pedig a csehek mondják azt, hogy a csatlakozást követően biztosan megpróbálkoznának az EU-n belüli munkavállalással. Valamilyen szinten a lengyelek 37%-át, a magyarok és a csehek 22-22%-át foglalkoztatja az EU-n belüli munkavállalás gondolata, a teljes egészében elszántak aránya ezeknek csupán egyharmada vagy annál is kevesebb (13-, 7-, illetve 4%). Az EU-n belüli munkavállalást biztosan megkísérlők és a lehetőséget nem kizárók együttes aránya (az 1. táblázat első három sora) Magyarországon és Csehországban nem változott az eltelt közel háromnegyed év alatt, a lengyelek között a három kategóriába esők aránya mindösszesen 8 százalékponttal, tehát szignifikáns mértékben emelkedett. Csehországban jelentősen növekedett ebben az időszakban a próbálkozást is teljes egészében kizárók aránya, miközben csökkent a valószínűleg nem próbálkozóké.

A csatlakozást követően a jelenlegi tagországok valamelyikében munkát vállalni szándékozik, vagy ezt a lehetőséget teljesen el nem vetők kétharmada férfi és egyharmada nő, fele 30 év alatti, egynegyede 30-39 éves, egyharmada szakmunkásképzőt végzett, egyharmada érettségizett, 15%-a pedig diplomás.

1. sz. táblázat

Munkavállalási hajlandóság az EU-ban az ország csatlakozását követően (a megkérdezettek %-ában)

	Magyarország		Csehország		Lengyelország	
	2000.09.	2001.05.	2000.09.	2001.05.	2000.09.	2001.05.
Igen és biztosan meg is próbálom	6	7	4	4	10	13
Igen és valószínűleg megpróbálom	7	7	7	8	8	10
Ajánlatot megfontolnék, de magamtól nem próbálnám meg	9	9	11	10	11	14
Még túl korai ezen gondolkodni	9	7	12	10	16	15
Nem, valószínűleg nem próbálkoznék	12	11	27	17	18	15
Egészen biztosan nem próbálkoznék	53	57	33	45	33	31
Nem tudja, nem válaszolt	4	2	6	6	4	2
Összesen	100	100	100	100	100	100

Azoktól, akik valamilyen szinten fontolgatják az EU-n belüli majdani munkavállalás lehetőségét, azt is megkérdeztük, hogy mely országban vállalnának legszívesebben munkát és mennyi időre. A legkedveltebb célország mindhárom csatlakozásra váró ország lakosai között Németország: a munkavállalásra hajlandó lengyelek 48-, a csehek 43-, valamint a magyarok 40%-a ezt az országot választaná. Az EU-ban munkát vállalni szándékozó magyarok egynegyede Ausztriát, 10%-a pedig az Egyesült Királyságot jelölte meg. A lengyelek között az Egyesült Királyság és Franciaország került még nagyobb számban említésre (9-9%), Csehországban pedig az Egyesült Királyság (13%) és Ausztria (11%).

A jelenlegi EU-tagországokon belüli munkavállaláson gondolkodók egyötöde egynegyede semmiképpen sem akar egyúttal költözködni is. A munkavállaláson gondolkodók magyarországiak 18%-a, csehországiak 23%-a és lengyelországiak 25%-a időről-időre elmenne dolgozni, azonban továbbra is saját országában élne. Tartósan külföldön csak a lengyel munkavállalásra hajlandók 13%-a, a csehek és a magyarok 5-5%-a telepedne le. A többiek főként középtávú, 1-2 éves munkavállalást tartának elképzelhetőnek. A munkavállalás időtartamát tekintve a válaszadók mindhárom országban nagyon határozottan mutatkoztak, bizonytalan válasz alig-alig érkezett.

2. sz. táblázat

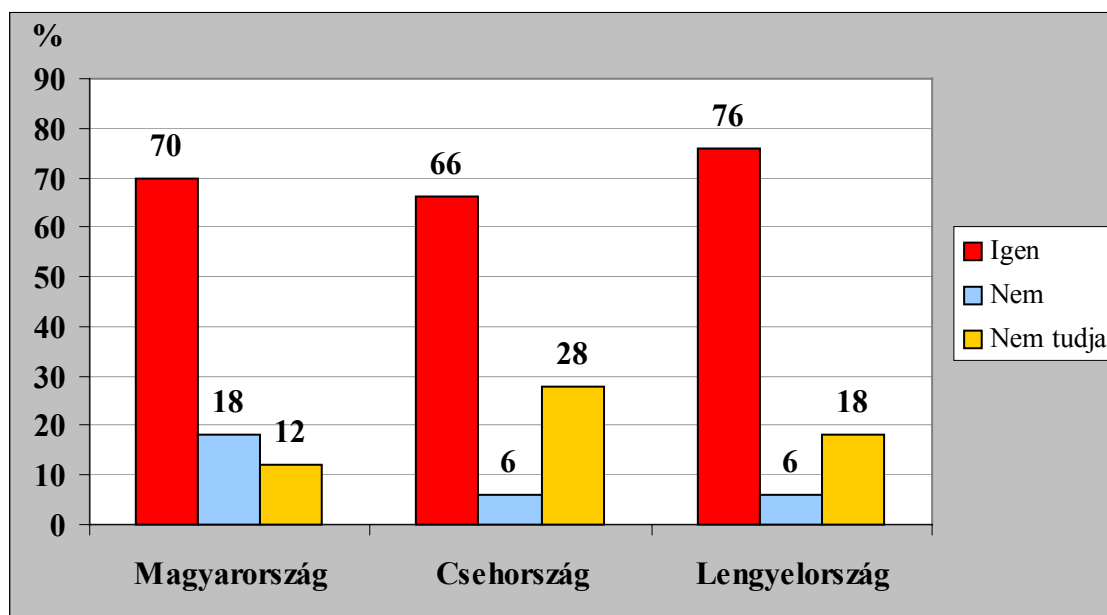
A munkavállalás preferált időtartama (azok körében, akik valamelyest elhatározottak a külföldi munkavállalást illetően: a 3.1. táblázat első három sorába esők)

	Magyarország	Csehország	Lengyelország
Kb. 2 hónapra	4	5	4
Legfeljebb 6 hónapra	14	-	11
Legfeljebb 1 évre	18	23	14
Legfeljebb 2 évre	19	20	16
Több, mint 2 évre	18	24	12
Tartósan külföldön telepedne le	5	5	13
Időről-időre kimennék dolgozni, de továbbra is az országban élnék	18	23	25
Nem tudja	4	-	5
Összesen	100	100	100

Ezt követően az Európai Unió jelenlegi, a munkaerő időszakos korlátozását tartalmazó feltételéről kérdeztük a három ország lakosainak véleményét. Arról érdeklődtünk, hogy egy ilyen korlátozó intézkedés bevezetése esetén a megkérdezettek szerint saját országuknak kellene-e cserében engedményeket kérnie a csatlakozási tárgyalások során. A válaszadók többsége szerint országa kormányának a korlátozások ellenében engedményeket kellene kérnie a csatlakozási folyamat során (1. ábra). A legnagyobb arányban a lengyelek (76%) képviselik ezt az álláspontot, de a csehek között is kétharmados a hasonló véleményen levők aránya. A magyarok közel egyötöde szerint viszont az országnak nem kellene ilyen engedményekért folyamodnia. Ez az arány a csehek és a lengyelek esetében 6-6%. A csehek 28-, a lengyelek 18%-a határozatlannak mutatkozott a kérdésben.

1. sz. ábra

Ha az Európai Unió csatlakozási feltételként többéves átmeneti időszakot állapítana meg, mely alatt korlátozná a szabad munkavállalás feltételeit az Európai Unió országokban a csatlakozó országok állampolgárai számára, Ön szerint cserében országának kellene-e engedményeket kérnie a csatlakozási tárgyalásokon (a megkérdezettek %-ában)

Azoktól, akik szerint saját országának engedményeket kellene kérnie a munkaerő szabad áramlása korlátozásának fejében azt is megkérdeztük, hogy ezt milyen területen kellene megtenni. Hat lehetséges opciót soroltunk fel, a megkérdezetteknek ezek közül kellett egyet választani. Az eredmények azt mutatják, hogy a három ország lakosainak preferenciái eltérnek egymástól. A magyarok meglehetősen határozatlannak mutatkoztak ebben a kérdésben, egyötödük nem tudott választani a felsorolt lehetőségek közül. Közel egyötödük a hazai mezőgazdaság védelmét, ugyanennyien az EU polgárainak földvásárlási jogának korlátozását említették (3. táblázat). A csehek legnagyobb arányban (24%) a termőföldvásárlás lehetőségének korlátozását választották, és közel ugyanennyien (23%) mondták azt, hogy országuknak nem szabad ilyen korlátozást elfogadnia és cserében nem kell engedményeket sem kérnie. A lengyelek számára a hazai mezőgazdaság védelme bizonyult a legfontosabbnak, a megkérdezettek 35%-a választotta ezt a lehetőséget. Az EU polgárainak lengyelországi termőföld-vásárlási jogát korlátozná 20%-uk, 17%-uk pedig a hazai ipar védelmét kérné cserébe a korlátozásokért. Egyetlen ország lakosai sem preferálták a környezetvédelmi szabályozás teljesítésének könnyítését.

3. sz. táblázat

Milyen engedményeket kellene kérnie országának cserében az EU-tól a csatlakozási tárgyalásokon? (azok %-ában, akik szerint országának engedményeket kellene kérnie a csatlakozási tárgyalásokon a munkaerő szabad mozgását korlátozó szabályokért cserében)

	Magyarország	Csehország	Lengyelország
Enyhítést az EU környezetvédelmi szabályozásának teljesítésében	3	1	5
Az EU polgárai az országban csak korlátozottan vásárolhassanak földet	18	24	20
A hazai mezőgazdaság védelme	19	11	35
A hazai ipar védelme	10	10	17
Országának is hasonló intézkedést kell hoznia az EU munkavállalóival szemben	14	23	10
Nem szabad elfogadnunk a munkavállalásra vonatkozó semmilyen korlátozást, s nem kell kérnünk semmilyen engedményt sem	16	27	10
Nem tudja	20	4	3
Összesen	100	100	100